

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva ulica 5. — Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
 Inzeratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
 Podružnica Maribor: Gosposka ulica št. 11. — Telefon št. 2455.
 Podružnica Celje: Kocenova ulica št. 2. — Telefon št. 190.
 Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru št. 100.
 Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42.
 Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baumgartnerja.

JUTRO

Ponedeljska izdaja

Ponedeljska izdaja »Jutro« izdaja vsak ponedeljek jutraj. — Naroča se posebej in velja po pošti prejemanje Dtn 4., po razmahalnih dostavilnih Din 5.- mesečno.

Uredništvo:
 Ljubljana: Knafljeva ulica 5. Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
 Maribor: Gosposka ulica 11. Telefon št. 2440.
 Celje: Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
 Rokopisi se ne vračajo. — Oglasni po tarifni.

OŽIVLJENJE KOMUNIZMA V NEMČIJI

Policija je prišla na sled obširni ilegalni akciji za obnovo komunistične organizacije v vsej Nemčiji

Berlin, 30. julija. Uradno poročajo razne podrobnosti o novi ilegalni komunistični stranki. Policija se čuti prisiljena, da nastopa z vso ostrožnostjo proti komunistom, katerih delo pa postaja prav tako čim dalje bolj živahno. Kljub strogim ukrepom se čim dalje bolj razširjajo novi komunistični letaki. Policija je dognala, da je komunistična kurirska služba izredno dobro organizirana. Komunistični kurirji nosijo tiskovine večinoma v nahrbtnikih ali pa jih skrivajo na spreten način v obleki. Kot shajališča so jim posebno priljubljene bolnišnice. Policija je v zadnjih dveh tednih aretirala nad 200 takih kurirjev. Drugo področje komunistične delavnosti obstoja v obnovi razpuščenih organizacij pod različnimi pretevezami in v raznih skrivnostnih okoliščinah. V to svrhu je komunistična stranka izdala posebno navodila za ilegalno akcijo, ki jo njeni funkcionarji z veliko vneto vrše. Tudi inozemski komunistični aparat razvija živahno akcijo ter vzdržuje živahne zveze s komunisti v Nemčiji, s katerimi je neprestano v zvezi po kurirjih. Med doslej aretiranimi komunističnimi

funkcionarji je okoli 10 bivših poslancev. V Wuppertalu so aretirali šest ljudi, ki so nameravali izvršiti atentat z ročnimi granatami na tamošnjega policijskega predsednika. V Beuthenu so aretirali v petek ponoči 16 komunistov, ki so osumljeni veleizdaje. Izmed njih so 11 zalotili pri tajnem sestanku v stanovanju nekega komunističnega funkcionarja. V Hamburgu je prišla policija po daljšem opazovanju na sled obširni komunistični organizaciji, ki je na spreten način obnovila ves prejšnji strankin aparat. V Stadthagenu so aretirali 23 komunistov, ki so jim dokazali, da so obnovili svojo organizacijo. Pri njih so našli tudi tajno pisavo, ki so jo že raztolmačili in iz katere je razvidno, da se je pripravljala obnova komunistične organizacije po vsej državi. Nadalje so dognali, da se posamezni komunisti zbirali skrivaj pri svojih zaupnikih ter poslušali zvečer po radiju navodila in sporočila iz Moskve. Policija je podvela tudi obširno akcijo proti zvezi rečnih bojevnikov v Dorstenu in Herves-Dorstenu, kjer so aretirali doslej 94 ljudi.

Tamkaj so imeli komunistični bojevniški redne vežbe v metanju granat, kakor tudi pouk v pouličnih bojih. Z orožjem so se preskrbeli iz inozemstva. V zadnjem času so komunisti povsod razširili letake, v katerih pozivajo k demonstracijam dne 1. avgusta. Tudi v Vratislavi je policija odkrila tajno komunistično organizacijo in aretirala 15 oseb. V Leipzigu so aretirali okoli 100 oseb, ki so osumljene komunistične propagande.

Berlin, 30. julija. g. »Der Angriff« je objavil v senzacionalni obliki vesti o rovarjenju razpuščenega »Reichsbannerja« v inozemstvu. V Parizu, Bruslju in Amsterdamu so se bivši člani »Reichsbannerja« združili v skupine prijateljev narave, tako da imajo zljaj možnost nositi eno uniformo. Za sportno vzgojo svojih članov so jim dale inozemske delavske organizacije svoje prostore na razpolago. Vodja vseh teh priprav je bivši vodja »Reichsbannerja« Heltemann, ki se je naselil v Londonu.

Sprava med makedonstvujuščimi nemogoča

Konec premirja med mihajlovci in protogerovcem — Nove priprave za vpade v Jugoslavijo

Beograd, 30. julija. r. »Politika« poroča iz Sofije:

Premirje z obljubo amnestije med obema kriloma VMRO, ki je trajalo 15 dni, je poteklo 25. t. m. Med tem premirjem ni prišlo do nobenega sovražnega dejanja med mihajlovci in protogerovcem, razen nekega napada v Plovidivu, ki se je pripetil dan pred potekom premirja. V krogih makedonstvujuščih poudarjajo, da je bil ta napad slučajan in da ni bil odrejen po organizaciji. Izmed protogerovcem se nihče ni odzval pozivu VMRO, da naj bi prestopil k mihajlovcem, zaradi česar se smatra za poslednji poizkus premirja, kakor tudi vsi prejšnji kot končno ponesrečen. Čeprav so se protogerovcem v času premirja zadržali korektno, menijo, da temu njihovega postopanja ni bila vzrok bojazen, temveč taktični razlogi. Na zastoj delavnosti protogerovcem je vsekar vplivalo tudi nedavno interveniranje njihovih vplivnejših članov. S poučene strani zatrjujejo, da je prietek sovražnosti sprtih kril VMRO samo vprašanje primerne trenutka. Prevladuje prepričanje, da mihajlovci ne bodo smeli pravi pričeti z umori, ker se boje, da bi obvlasti ne uporabili proti njim iste ukrepe, kakor so jih proti

protogerovcem. Sredi tega meseca so se sestali v Čustendilu vsi vplivnejši funkcionarji VMRO, ki so predvsem razpravljali o položaju, ustvarjenem z zaključitvijo vzhodnega pakta v Londonu, v zvezi s teroristično akcijo. Sklenjeno je bilo na tem sestanku, da se v bodoče pošiljajo v Jugoslavijo za izvrševanje atentatov samo posamezniki ali pa po dva, ker bi večje skupine teroristov mogle izzvati resne polučne zapletitve, razen tega pa bi jih tudi lažje odkrili. Na sestanku je bilo tudi sklenjeno, da se bodo iz blagajne odbora makedonstvujuščih razkazovalne podpore družinam mihajlovcev, interniranih v Loveču, in sicer v višini 2000 do 3000 levov na mesec.

Zaradi velike gospodarske krize, ki obstoja v bolgarski Makedoniji, in ker je nemogoče zbiranje davkov v dosedanjem iznosu, je bilo sklenjeno, da se zmanjšajo pristojbine, ki jih organizacija makedonstvujuščih izterja od tamošnjega prebivalstva za tobak, grozdje, riž in druge proizvode. Iščunajo, da bo dohodek odbora makedonstvujuščih pri izterjevanju teh pristojbin kljub temu dosegel vsoto 18 do 20 milijonov levov.

Ozadje rimskih razgovorov

Obnovljeno in ojačeno madžarsko-italijansko prijateljstvo pomeni novo akcijo za revizijo trianonske pogodbe

Budimpešta, 30. julija. Madžarski ministrski predsednik Gömbös se je vrnil sredi ob 10.20 v Budimpešto. Na železniški postaji se je zbrala velika množica, ki mu je privedla živahne ovacije. Gömbös je po svojem povratku izjavil naslednje:

Da sem posejil najprej Berlin, nato Dunaj in nazadnje Rim, je bilo le slučajno. Prav za prav bi moral najprej potetiti Rim. Dejstvo, da je bil poset v Rimu posejdanji, pa ne zmanjšuje njegovega pomena. Pakt štirih je ustvaril atmosfero, v kateri se zdi mogoče rešitev aktualnih političnih in gospodarskih problemov Madžarske. Madžarska mora računati s e paktom štirih, na drugi strani pa vemo, da si rešitve vzhodnoevropskih vprašanj brez nas ni mogoče misliti. Moje potovanje v Rim ni zasedovalo nobenih pravih konkretnih ciljev, nobenega vzhod. Locarna ali kaj sličnega, moja naloga je bila po posetu v Berlinu in na Dunaju spoznati mnenje italijanske vlade o paktu štirih in njegovih posledicah za Madžarsko. V presojanju znanje političnih vprašanj obstoja med nami in Italijo popolno soglasje. Italijansko prijateljstvo ni danes več nobeno strankarsko vprašanje, ker je našo ugodno odmev v vseh slojih madžarskega prebivalstva. Ob povratku v Budimpešto se s hvaležnostjo spominjam fašistične Italije in Mussolinija, čegar prijateljstvo je naš že itak močni položaj v Podunavju še ojačilo, tako da nas mora vsakdo upoštevati kot odločilnega činitelja v zunanji politiki.

5. Sporazum med Italijo in Madžarsko se bo podpisal z ojačenimi medsebojnimi gospodarskimi odnošaji.

Zahvala Mussoliniju

Budimpešta, 30. julija. s. Ministrski predsednik Gömbös je na povratku iz Italije poslal Mussoliniju z zadnje italijanske postaje naslednjo brzojavko:

Globoko ganjen zaradi prisrčnega sprejema, ki sem ga bil deležen na prijateljskih tleh krasne fašistične Italije, vam izražam, ko zapuščam italijansko ozemlje, z veseljem čuvstva svoje najgloblje in prisrčne zahvale. Vračam se srečen in zadovoljen z gotovo zavestjo v domovino, da so bili naši razgovori in korist naših držav, evropskega miru in italijansko-madžarskega prijateljstva. Izražam svoje najboljše želje za popoln uspeh vašega ogromnega dela, ki bo uresničilo v teško prizidati Evropi dobo na pravičnosti slovečega miru.

»Temps« je mnenja, da razgovori madžarskega ministrskega predsednika v Rimu gotovo še niso imeli nobenega pravega uspeha. Italijanski tisk je namreč mnenja, kar je zelo razveseljuje, da se nobeno izmed načrtih vprašanj ne bo smelo reševati izven pogodbe štirih. To stališče pomeni v praksi, da izključuje Italija vsako izolirano akcijo katerekoli države v prid reviziji pogodb.

Revizija glavna zahteva

»Pesti Napoc« poroča iz Rima, da so pogajanja med Mussolinijem in Gömbösom potekla v popolnem soglasju. Razpravljala sta o vseh važnih vprašanjih in gotovo je, da odvarja Gömbös posej v Rimu novo poglavje v zgodovini madžarske zahteve po reviziji mirovne pogodbe. Italijanski tisk poudarja v toliki meri revizijski smer italijanske zunanje politike, da ne more Madžarska v nobenih okoliščinah sodelovati pri kakih opredelitvah, ki bi temeljila na nadvladi Male antante ali njenem bistvenem vplivu v taki grupaciji.

Iz dogodkov poslednjih dni je razvidno, da bi taka rešitev ne glede na oddonilni stališče Madžarske tudi zaradi tega ne imela uspeha, ker baje smatra Francija tudi na podlagi pakta štirih za mogočo drugo pot. Poset Gömbösa v Rimu je svetovni tisk komentiral na tak način z vidika revizije mirovne pogodbe, da smatra večina svetovnega mnenja izpremembo trianonske pogodbe za umestno. Kot posledica iskrenega italijansko-madžarskega prijateljstva nastajajo torej boljše vpi za lepšo bodočnost Madžarske.

Rimske ugotovitve

Berlin, 30. julija. d. »Berliner Tageblatt« poroča iz Budimpešte, da se more ob povratku ministrskega predsednika Gömbösa iz Rima po informacijah iz vladnih krogov ugotoviti naslednje:

1. Zaključitev pakta štirih ni oslabila odnošaja med Italijo in Madžarsko, kakor so smatrali gotovi krogi, temveč jih je nasprotno še ojačilo.
2. S podpisom pakta štirih se Italija tudi ni odlovedala, kakor so nekateri smatrali, nadaljnemu učinkovitemu zavzetju za revizijo mirovne pogodbe. V Rimu je naša revizijska politika Gömbösa popolno odobravane.
3. Glede nove ureditve podunavskega vprašanja sta Italija in Madžarska sklenili zaveziški dogovor. Madžarska odobrava in podpira italijanske namene v Podunavju, Italija pa priznava posebne gospodarske odnošaje, ki vežejo Madžarsko z Nemčijo.
4. Mussolini bo stremel za tem, da bo pridobil ostale tri podpisnice pakta štirih za rešitev podunavskega oziroma balkanskega vprašanja z razčiščenjem njegove politične strani, torej za priznanje enakopravnosti in revizije pogodb. Mussolini upa, da bo poleg Avstrije in Madžarske mogoče pridobiti za ta načrt tudi Bolgarijo in Grčijo.

Francosko nezaupanje proti Italiji

Pariz, 30. julija. n. Značilno za veliko nezaupanje, ki ga kažejo francoski desničarski krogi proti Mussoliniju in Italiji, je pisanje lista »Ordre«, ki pravi, da je pakt štirih omogočil Mussoliniju pogajanja z vzhodnimi evropskimi zavezniki Francije. V Parizu se govori tudi o tem, da se Mussolini pri svoji akciji le malo ozira na Francijo in da namerava pri tem upoštevati samo italijanske interese, čeprav bi bili nasprotni francoskim.

Zarota proti Gömbösu

Budimpešta, 30. julija. n. O pripravah za atentat na ministrskega predsednika Gömbösa, ki so jim prišli na oči pred dnevi, je bil šele danes izdan uradni komunik, ki pravi, da so bile aretirane tri osebe, člani levičarske opozicije stranke bivših bojevnikov. Med njimi je tudi tajnik te stranke, upokojeni občinski beželnik Tripler, ki je nameraval izvršiti na Gömbösa atentat z revolverjem. Predsednik stranke je bivši rezervni letalski poročnik Perley, ki je bil že dalje časa v zaporu in potem izpuščen na svobodo. Ta stranka ima v mestnem zastopstvu samo enega člana, in sicer Perleya ter ne igra nobene politične vloge. Zamenjavati se tudi ne sme z oficelno organizacijo bivših madžarskih bojevnikov. Vsi trije aretiranci so bili izročeni sodišču.

Pred novimi pogajanjimi o dolgovih Ameriki

Pariz, 30. julija. g. »L'Information« poroča iz Londona, da se bo angleška vlada v kratkem bavila s problemom angleško-ameriških dolgov. V Londonu upajo, da bo washingtonska vlada pripravljena pričeti pogajanja in menijo, da bi se utegnili oddoločiti razgovori začeti že prve dni oktobra. Nekateri listi trdijo, da hoče angleška vlada Washington informirati v tem smislu, da sploh ne bo plačala ničesar. V krogih ameriškega zakladnega urada so drugega mnenja in mislijo, da bi Anglija lahko v dobi ene generacije plačevala majhno anuiteto približno pet milijonov funtov na leto.

Ameriško-ruska pogajanja

Pariz, 30. julija. s. Bankir Baruch, ki je znan kot zaupnik predsednika Roosevelta, je bil pred kratkim na obisku v nekem francoskem mestu, kjer se je sestal s sovjetskimi ljudskim komisarjem Litvinovim. Kakor trdijo, sta se razgovarjala o priznanju Sovjetske unije po Ameriki.

Hitler Mussoliniju

Berlin, 30. julija. s. Državni kancelar Hitler je poslal Mussoliniju brzojavko, v kateri mu čestita k 50. rojstnemu dnevu. Hitler pravi med drugim, da priznava ves nemški narod velike zasluge, ki si jih je pridobil Mussolini s svojim obdunovanjem vrednim delom za utrditev evropskega miru.

Balbo čaka na boljše vreme

Shoal Harbour, 30. julija. AA. Zaradi neugodnih vremenskih razmer nad Atlantičkom je Balbo, ki je prvotno nameraval odleteti že večerj zarana, odredil, da se polet v Valencijo (Izka) odgodi. Rim, 30. julija. AA. »Messagero« je objavil izjavo Balba, da ne namerava na povratku v Evropo obiskati evropskih prestolnic, ker hoče prihraniti utrujenim letalcem razne sprejeme. Zato misli leteti na Valencijo in čez Marseille v Ostio.

Letalska nesreča v Bukarešti

Bukarešta, 30. julija. AA. Letalo družbe Cidna, ki je večerj prispejo iz Pariza preko Beograda v Bukarešto, se je pri sputanju na zemljo zarilo v mlavo in se prevrnilo. Eden izmed potnikov je bil laže ranjen. Pilot je ostal brez poškodb, letalo pa se je pokvarilo.

Smrt francoskega novinarja

Pariz, 30. julija. AA. Tu je umrl žurnalist Louis Forest, ki je bil znan zlasti po svojih stalnih člankih v »Matinuc«.

Avstrijska akcija proti hitlerjevcem

Avstrijska vlada pripravlja diplomatsko akcijo zaradi kršitve mednarodnih pogojev po Nemčiji

Dunaj, 30. julija. AA. Pri polaganju temeljnega kamna za spominsko cerkev pokojnemu bivšemu kancelarju msgr. Seiplu se je razvila velika manifestacija za svobodno in neodvisno Avstrijo. Po kratkem nagovoru kancelarja Dollfussa je govoril tudi vojni minister Vaugoin, ki je pri tej priliki obsojil nemške radijske laži o Avstriji in polete nemških letal čez avstrijsko ozemlje. Dejal je, da bo vžlic vsemu Avstrija izšla zmagovita iz tega boja. Pri svečanosti so bili zastopani tudi skoraj vsi člani diplomatskega zbora; manjkal je le nemški poslanik.

Vzlic opetovanim protestom zaradi nemških propagandnih poletov čez avstrijsko ozemlje in zaradi nemške radijske propagande proti Avstriji se avstrijska vlada doslej ni hotela sklicevati na pogodbe, katerih kršitve je pomenilo to nemško početje. Sodeč po članku, ki ga danes prinaša uradna »Reichspost«, pa bo vlada to

svoje dosedanje stališče revidirala. Članek našteva namreč vse člene pogojev, ki jih je nemška propaganda kršila, in podčrtuje, da je pakt štirih, ki ga je Nemčija podpisala, dal čl. 10 pakta DN še posebno veljavno. List zaključuje, da je nemško početje ustvarilo pravne temelje za zahtevo po arbitraži.

»Abendblatt« trdi, da je na komunističnem sestanku pretekle nedelje izjavil poslanec tretje internacionale, da bo komunistični potekel hitlerizem z sporodno akcijo v Avstriji in Nemčiji.

Gradec, 30. julija. AA. Stajerska je bila doslej edina avstrijska dežela, kjer so še bili narodno-socialistični in komunistični poslanci in občinski svetovalci. Pri večerjnjem glasovanju v deželnem zboru so pa tudi te mandate razveljavili. Tako ni sedaj v vsej Avstriji nobenega hitlerjevkega poslanca ne občinskega svetovalca več.

Pogoji za gospodarsko ozdravljenje

Francosko mnenje o bližnjem razvoju svetovnega gospodarskega položaja

Pariz, 30. julija. n. Francoski finančni minister Bonnet se je v petek vrnil z ostalimi člani francoske delegacije na londonski gospodarski konferenci v Parizu. Na postaji je sprejel novinarje, ki jim je izjavil, da se bo konferenca nedvomno nadaljevala, sedaj pa ni mogoče dati nikakih določilnih izjav.

»Petit Parisien« pravi, da je odvisev gospodarski razvoj v bližnji bodočnosti od učinkov ameriške spekulacije in od normalnih potreb konzumentov. Ta dva faktorja bosta nedvomno močno vplivala na gospodarski položaj in na dvig cen. Tretji faktor pa so težave v trgovskem prometu med posameznimi državami, ki v

nasprotju s prvima dvema niso tače, da bi bilo mogoče pričakovati od njih kakršnokoli izboljšanje gospodarskih razmer, zlasti, ker težkoče še vedno naraščajo. Dokler ne bo zagotovljen vsaj minimum varnosti in mednarodni trgovini in dokler ne bo vzajemnega zaupanja, bo ostal kapital imobiliziran, kar je toliko, kakor imobilizacija trgovine. List pravi, da se bodo morda do jeseni razmere izpremenile. Američani bodo dotlej brzkome opustili svoje dosedanje poizkuse. Če se bo to zgodilo, bo morda zares možen večji optimizem glede mednarodnega sporazuma o obnovi mednarodnega gospodarstva.

Rooseveltove gospodarske reforme

Newyorške banke za Rooseveltove načrte — Velike stavke nezadovoljnega delavstva

New York, 30. julija. n. Enajst največjih newyorških bank je javno obljubilo, da bo podpiralo z vsemi silami Rooseveltov gospodarski program. Predvsem namerava to storiti na kreditnem področju s podpiranjem industrije, da bi se zmanjšala brezposelnost. Med temi bankami so Caife National Bank, Garantni Trust, First National Bank, New York Trust Compagnie in New York National City Bank. Prav tako so obljubile tudi vse radijske postaje, ki jih je 610, da bodo s svojo propagando podpirale Rooseveltove načrte. Po radiju se vsak dan razširjajo govori o Rooseveltovem gospodarskem programu, v katerih se poudarja, da je njegova izvedba

edina rešitev za prospeh Zedinjenih držav. Splošna zveza ameriških žensk je sklenila, da bo proglasila bojkot proti vsakemu trgovcu, ki bi nasprotoval izvedbi Rooseveltovih načrtov.

Washington, 30. jul. AA. Zdi se, da izvajanje Rooseveltovega industrijskega načrta, daje ponekod priložnost za spore med delavci in delodajci. A. hočejo najemati samo delavce, ki niso člani delavskih organizacij. V Pensilvaniji je prišlo do rudarske stavke, ki je zajela okoli 15.000 rudarjev. V Albanyju so mlekariji sklenili stopiti v torek v stavko, ker zahtevajo, naj bodo prav tako deležni dobička, ki ga imajo predkupevalci zaradi inflacije. Tudi stavka v Hollywoodu še vedno traja.

Upor gobavcev

Bukarešta, 30. julija. V Tikigestiju pri Isakceji, nedaleč od Bralle, kjer je postaja za gobavce, je izbruhnil upor. Skupina gobavcev je odšla v Isakcejo, kamor je vlekla s seboj upravnika svojega taborišča, ki so ga prevladali v spanju. Prebivalstva Isakceje se je polotila panika. Vse je bežalo pred gobavci ali pa se zapiralo pred njimi. Bolniki so demonstrirali zaradi sleparij dobaviteljev živil. Le z velikim trudom se je oblastim posrečilo pomiriti razsajajoče bolnike ter jih praviati k povratku v njihovo taborišče. V mestu so izvedli obširne desinfekcijske ukrepe.

Pred novo vstajo v španskem Maroku

Pariz, 30. julija. g. »Journal« poroča iz Madrida, da imajo domača plemena v španskem Maroku ujetih 300 španskih častnikov in vojakov. Kakor pravi list, so te internacije najbrž v zvezi z velikimi vojaškimi operacijami, ki se pripravljajo v španskem Maroku letošnje jesen.

Argentinci proti hitlerjevcem

Buenos Aires, 30. julija. AA. Dijaška zveza je sklenila proglasiti 1. avgusta splošno stavko in protest zoper prihod hitlerjevske delegacije.

Peklenski stroj v vlaku

V Koprivnici je eksplozirao v vlak iz Mađarske poslan peklenški stroj

Zagreb, 30. Julija AA. Davi je bil v Gyekeyesu (Mađarska) predan v vlak, ki prihaja v Koprivnico ob 7.50, zavoj v obliki knjige, in naslovljen na neko osebo. Ker se je našemu železniškemu organu zdelo vedenje oseb, ki so na zavoj predale, sumljivo, je o tem takoj, ko je vlak prispel v Koprivnico, obvestil policijskega komisarja, ki je zahteval, naj se mu zavoj takoj izroči. Medtem, ko je poli-

cijski komisar s še dvema uslužbencema zavoj pre-čital, je v njem spravičeno razstrelivo eksploziralo. Eksplozija je nevarno ranila komisarja in enega uslužbenca, tretji navzoči uslužbenec pa je bil na mestu ubit.

Zavoj sta oddala v Gyekeyesu v vlak Edo Premec in Mijo Kralj, ki stalno prebivata na Mađarskem.

Mariborski nedeljski dogodki

Maribor, 30. Julija.

Današnja nedelja že v ranem jutru ni zbujala prevelikega upanja v lepo vreme, čeprav je še dopoldne sijalo sonce. Na nebu so se pričeli zbirati najprej lahni beli oblaki, ki jih katerim pa so se vozile z mestnimi avtobusi velike množice Mariborčanov na Mariborski otok in na izlete v bližnjem okolici. Na Glavnem trgu je bilo po 8. jutraj zelo živahno. Tamkaj so se zbirali člani kolesarskega kluba »Perun«, ki so napravili nato v treh avtobusih in na mnogih motornih kolesih izlet v Ormož. V mestnem parku je bil

dobro obiskan promenadni koncert tukajšnjega Orkestralnega in tujsko-prometnega društva, ki ga je priredila godba »Drave«, v mestni muzeju pa je vodil arhitekt prof. Faš 53 otrok v starosti od 6 do 10 let ter jim razlagal tamkaj zbrane zgodovinske predmete. Popoldne se je nebo prepreglo s težkimi črnimi oblaki, iz katerih je kmalu pričelo liti kakor v potoku in je trajal silni dež, ki sta ga spremljala grmenje in hud vihar, vse popoldne in ves večer. Hoja po cestah in ulicah je bila sploh nemogoča v tem deževnem viharju, pred katerim ni varoval pasante noben plašč in dežniki.

Polcija

v preteklih 24 urah ni imela preveč opravkov, če izvzamemo sitnosti z več osebami obojega spola, ki so pod vplivom močne štarjerske kapljice kalije nočni mir.

Nekoliko pestrejša je bila

kronika reševalne postaje.

Med delom na zidarskem odru pri neki stavbi na Pobreški cesti se je odlomila in padla iz rok zidarju Francu Kokolu iz Limbuša opeka in priletela 4 m nižje stoječemu delavcu Alojziju Hadnerju na desno ramo. Hadner se je zgrudil nevarno poškodovan na tla in je moral iskati potrebno pomoč pri zdravniku.

Zelenje v naši prestolnici

Beograd, 27. Julija.

Vsako toliko čitamo v beograjskih listih o veliki skrbi, ki jo posveča beograjska mestna občina razširjenju beograjskih »velemestnih pljuč«, javnim nasadom, ki naj s svojim zelenjem čim največ mogoče razbalažujejo moreče zathlo beograjsko ozračje. In je treba priznati, da so zadnje občinske uprave v tem pogledu res veliko storile in so se v resnici lepi kosi občinskega zemljišča, ki je še pred kratkim ležalo golo ali pokrito s skrajno ne-higieničnimi polpodrtimi kočami in barakami, ali pa celo rabilo za javna smetišča in gnojišča, prava legla mrčesa in bolezni, izpremenili v parke in travnišča. Omenimo naj tu le nasade na Kalemegdanu, ki so vso okolico stare trdnjave izpremenili v zares lep park, katerega mora občudovati v tem pogledu najrazvitejši tujec. Potem park ob Nemanjini ulici, za današnjo narodno skupščino, kjer so še pred kratkim stali hlevi gardne konjenice. Lepo urejena je tudi okolica žne nedovršene nove narodne skupščine na Aleksandrovi. Vse občinske šole so dobile lepe vrtove. Na Belih vodah so se štirje hektarji zemljišča izpremenili v vrtove. Pri tramvajskem ravnateljstvu je urejen nov park na zemljišču enega hektarja, ravno tako tudi ob cesti v Topčider. Pod palačo prometnega ministarstva je ves prostor do Sarajevske v zelenju in ravnatoko vogal pod palačo urada za varovanje delavstva pred železniško postajo. Veliko se je tudi pogozdovalo na periferiji mesta. Na Topčiderskem brdu se je pogozdilo 9,69 ha, na »Prokopu« 15,88 ha, na »Pionirju« 9,11 ha, za kar se je porabilo nad 45 tisoč sadik. Pogozdilo se je tudi smetišče ob Dunavu, ki meri okoli 4 ha.

Tekom lanskega in letošnjega leta se je na tak način 16,47 ha zemljišča izpremenilo v parke in kakih 15 ha obcestnih pasov, raztegnjenih v dolžino kakih 75 kilometrov pozelenilo. Če se pristoje tudi še pogozdovano zemljišče, se je tako naravnost 114,321 ha zelene površine in se posadilo — 75 ulic je dobilo drevede — vsega skupaj 226,653 sadik.

V letošnjem pozevalnem programu mestne občine pa sta še dva velika načrta: ljudski botanični vrt na Malem Kalemegdanu in pa izpremenitev Tasmajdana (starega pokopališča, kjer se sedaj zida velika cerkev sv. Marka) med Aleksandrovo in Bitoljsko v osrednji park. To zemljišče, ki zavzema na najvišjem beograjskem griču okoli 6 ha, bo s svojimi skalnatimi duplinami in svojim izredno lepim položajem, ki nudi razgled čez ves Beograd in vso njegovo najbližje okolico ko bo izpremenjeno v park, res največji okras za prestolnico.

Toda je nekaj pri vseh teh delih, kar naravnost osuplja človeka, ki zna ceniti zelenje med velemestnim zidovjem. Je pa to na eni strani popolno nerazumevanje občinstva za to prizadevanje mestne občine. Naj se danes uredi travnišča ob katerih ulici in ograde z žico, bo jutri vse to že pohojeno. Po komaj vzklili travi se igrajo in preganjajo otroci, da bi jih kdo opominjal, a če bi se kdo drznil storiti kaj takega, bi prav gotovo izkupil za od ujbihovih staršev ali varhov celo ploho najslabostnejših psovk. Z druge strani pa se temu nerazumevanju občinstva pridružuje nemarnost — mestne občine same. Ko se poseje trava in posade drevesca, se živ kost ne briga več za nasad. Ali po-

Na reševalni postaji ta bila obvezana 19-letni zidar Peter Plohi iz Magdalenske ceste, ki se je vrezal v levo nogo, ter 10 letni učencec Vladislav Seka iz Slovenske ulice, ki se je nevarno vrezal na desni podletji.

Z reševalnim avtomobilom se prepeljali reševalci v bolnico 20 letnega posestnikovega sina Josipa Arnuša iz Grušove pri Sv. Marjeti ob Pesnici, ki ga je nekdo zabolodil z nožem v desno roko, neki drugi napadalec pa udaril s kolom po levem kolenu s tako močjo, da mu ga je skoro zdrobil. — V bolnišnico so prepeljali tudi 18 letnega delavca Jurija Ornika iz Trnišča pri Sv. Marjeti, ki ga je podrl neznan policist, ko se je peljal na kolesu. Ornik je dobil pri padcu tri nevarne rane na glavi.

Dopoldne so bili obveščeni tezenski orožniki

o tragediji,

ki se je odigrala na domačiji 49 letnega posestnika Petra Pristovnika in Razvanju in ki je zahtevala življenje hišnega gospodarja. Posestnik Pristovnik je odšel davi s svojo ženo k prvi maši v Hoče. Po maši bi se moral udeležiti seje cerkvenega konkurenčnega odbora, česar pa ni storil, ker se je počutil zelo slabega. Odšel je z ženo domov, kamor je prišel na obisk tudi njegov svaki posestnik Janez Ulbin iz Dogaš. Pristovnik se je nekaj časa razgovarjal s svakom, nato pa brez vsakega opravičila odšel na dvorišče. Žena in njen brat njegovi odsotnosti nista posvečala posebne pozornosti. Ko pa se po preteku cele četrte ure Pristovnik še ni vrnil, ga je odšla žena iskati ter ga je našla obesnega na vrvi v kašči gospodarjskega poslopja. Vsi poizkusili, da bi ga oživel, so bili zaman. Pokojni Pristovnik je že več let bolehal zaradi hude živčne bolezni, ki je bila posledica nevarne poškodbe na glavi, katero je dobil, ko ga je pred leti povozil neznan avtomobilist. S hudo prizadeto družino sočustvuje vsa okolica.

ni lekarnarjev. Neko zdravniško društvo je bilo celo sklenilo, da bo izključilo članke, ki bi se udeleževali v zdravstvenih združenjih. Ves ta odpor pa se je že poleg in v zdravstvene zadruge napredujejo tudi v krajih, kjer človek ne bi pričakoval niti idej za take ustanove, kaj šele kake napredke.

Članek o zdravstvenih združenjih se zaključuje takole: Njima namena, da bi podrobneje opisoval vrednost takih združenj, rečem pa samo, da tako složnega in uspešnega dela, tako idealnih zdravnikov in tako dobrih združenj nisem našel niti na Danskem, na Češkoslovaškem in na Poljskem. Jugoslavija je v tem pogledu vzor. Sanjam o podobnih ustanovah v naših poljskih vaseh. To bi bila velika naloga vseh naših kmečkih, prosvetnih in socialnih akcij. Da je to zdravstveno zdravo, je najboljši dokaz tudi v tem, da ni v teh težkih casih bankrotirala niti ena taka zdravica.

Glavo ji je odsekali...

Sušak, 30. Julija.

V vasi Srokhih blizu Kastva se je primeril grozovit zločin, katerega žrtev je posestnica Marija Srokova. Dogodek je bil naslednji: Ernest Jarda se je skregal s svojo materjo. Grozil ji je celo z nožem. Prestrašena mati je vpila na pomoč. Tedaj je prihitela v njeno hišo Marija Srokova in se takoj postavila v bran za nesrečno staro. Pogumno se je vrgla nad Ernesta Jarda in mu izvila nož iz roke. To pa je srditoga Jarda še bolj razkuro. Zbežal je iz hiše, ali takoj nato se je spet vrnil — s sekuro v roki.

Silovito je zamahnil proti Mariji Srokovi. Udarec je bil tako močan, da je Mariji domala odsekati glavo. Takoj po tem groznem dejanju je Jarda pobe, nil iz vasi in mu je uspelo neopazno prekorati italijansko mejo, ki je v bližini. Vendar je takoj bila za njim izdana tiralica in so ga baje že prijeli karabinerji ter se zdaj nahaja v tržaških zaporih.

Storjeno je vse potrebno, da bo izročeni našim oblastvom, nakar bo sojen pred sreškim sodiščem v Kastvu.

Pri zapeki, krvnem prenapolnjenju trebuha, kongestijah, bolečinah kolčnih živcev, bolečinah v boku, zasopljnosti, hudem srčnem utripanju, migreni, šumenju v ušesih, omotici, pobitosti, povzročijo naravna »Franz Josefov« grenčica izdatno izpraznjenje čreves in osvoboditev od občutkov tesnobe. Mnogi zdravniki uporabljajo »Franz Josefov« vodo tudi pri nadlogah klimakterijalne dobe z največjim uspehom. »Franz Josefov« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specijskih trgovinah.

Naša nova industrija

Ljubljana, 30. Julija.

Kmalu bodo prvi absolventje naše šole za izdelovanje glasbenih instrumentov stopili v prakso ter ustanovili s tem novo slovensko domačo industrijo.

S končaním šolskim letom so minila tri poletja, odkar je banovina ustanovila to mnogo obetajočo šolo. To ni dolga doba a tem bolj je razveseljena, da so se gojenici prvega letnika v teh treh semestrih že naučili samostojno izdelovati citre, kitare in violine. Nekateri izmed njih so že sedaj pravi mojstri, ter zbujujo nado, da bodo pri nadaljnjih pridnosti postali v tej plemeniti stroki umetniki, ki so bodo mogli kosati v izdelavi violin s svetovnimi mojstri.

Med dosedaj izdelanimi instrumenti jih je nekaj, ki nedvomno vzdrže primerjanje z najboljšimi izdelki sodobne glasbilne industrije in to glede na izdelavo in na glas.

To je uspeh treh semestrov. Prihodnja tri poletja bodo posvečena izpopolnitvi in dovršitvi na dosedanjem temelju. V tej drugi dobi se bodo mladi goslarji seznanili z akustičnimi in sploh fizikalnimi zakoni violine in njenih delov, ki spajajo rezonančno telo v celoto. (Teoretično podlago o akustiki so prejeli od znanega fizika, direktorja TSS Josipa Reisnerja.) Spoznali bodo vzroke zaradi katerih imajo gosli »velik« ali »majhen«, »trd« ali »mehek« glas, prijetno ali neprijetno zvočno barvo in sploh vse, kar pomaga goslarju spoznavati kvaliteto godala.

Pri pouku seve ne manjka praktično muziciranje. Učenci uživajo — kajpa brezplačno — pouk v klavirju in glasbeni teoriji. Tako bodo podkovani z vsem znanjem, ki je potrebno samostojnemu goslarju, zapustitvi šole kot obrtniki-umetniki ter se bodo kot pionirji v tej stroki posvetili domači goslarski industriji.

Ne bo več dolgo trajalo, ko bodo s'edili prvim absolventom drugi, tretji, št., ki bodo v družbi s starejšimi kolegi član iste goslarske zadruge. Ze sedaj je izven vsakega dvoma, da bo to podjetje uspevalo, ker si bo smelo napisati z vso pravico na svoj št: Dobro blago se samo hvati.

Kongres trgovske mladine

Kragujevac, 30. Julija. p. Danes se je tu vršila letna skupščina trgovske mladine iz vse države. Ze večeraj so bila predpovedovanja, na katerih so pripravili gradivo za današnji kongres, ki se je vršil v dvorani Sokolskega doma. Na zborovanju je zastopal Nj. Vel. kralja general Jovanović, ministra za trgovino in industrijo načelnik Babič, ministra za socialno politiko in narodno zdravje pa načelnik Jeremić. Kongresu je predsedoval načelnik zveze Topalović, ki je predlagal, naj se odpošljejo pozdravne brozjavke Nj. Vel. kralju, ministru za trgovino in ministru za socialno politiko, kar je bilo sprejeto s splošnim odobravanjem. Ob koncu zborovanja je bila sprejeta resolucija, ki navaja potrebe trgovske mladine in zagovarja reorganizacijo dela. Razen tega zahteva resolucija, naj se obstoječa uredba o bolniških blagajnah trgovske mladine razširi na vso državo. Popoldne so priredili udeleženci kongresa razne izlete v okolico.

Žena v sodobnem svetu

Zakon v Ameriki in Rusiji

Dve državi sta na svetu, ki sta napravili v dosedanjih zakonskih zajednici močan sunek v praktično smer: Amerika in Rusija.

Znano je, da uživa v Ameriki žena večje mnogo večji ugled kakor v Evropi. To spoštovanje ameriške žene sega v dobo, ko so žene prvih naseljencev pogumno delile usodo svojih mož, z njimi obdelovale zemljo in z njimi prenašale vse napore in težave. Njihova vztrajnost, zlasti pa dejstvo, da jih je bilo malo, sprva celo premalo, sta jim zagotovili stališče, ki so si ga znale ohraniti do danes, dasi so njihove prvotne lastnosti v dosedanjem blagostanju že davno shapale. Ameriška žena je imela vedno mnogo več vpliva na socialno in osebno oblikovanje življenja kakor pa evropska žena. V Ameriki so skoro vse učne moči ženske. Ze l. 1908. je študiralo več žensk kot moških, in sicer je doseglo njihovo število približno 35.000; in že takrat je poučevalo okrog 1000 privatnih docentk in rednih profesorice na ameriških univerzah. Isto toliko je bilo število ženskih advokatov, žurnalistik je bilo 2000, a tudi pota do tehnike so ji bila odprta.

Lastni dohodki pa zagovarjajo ženi mnogo večjo samostojnost in večjo svobodo pri izbiri moža, a tudi vplivajo na skupno življenje. Olajšana možnost ločitve daje ženi prilžnost lažjega menjaranja svojega partnerja. Puritanska hipokrizija daje ženi bolj čednostni videz, kar je često vzrok, da je javno mnenje in sodišče na strani žene. V zadnjih 10 letih so se ločitve v Ameriki pomnožile za 75 odstotkov, v pretežni večini primerov zahtevajo ločitve žene same. Ameriška zakonska žena ima namram možu mnogo bolj superiorno stališče nego evropska. Toda pravi tovariški zakon v najboljšem smislu besede je v Ameriki silno redek pojav. Idejna skupnost, ki jo zahteva tak zakon, je v ameriških zakonih skoro izključena, kajti moške se s podvojen vztrajnostjo pehajo za čim večjim zaslužkom. Žene grede pa svoja pota. Njihov zakon je pusto, zunanje sožitje, ki mu sledi istotako razpoteje. Žene so od svojih mož več neodvisne v vseh pogledih, dostikrat jih pa celo obvladajo. V bistvu pa je tudi ameriški zakon za ženo družabna fasada, ki ji daje napram ljudem pravo veljavo.

Amerikemu zakonu je često zelo podobni ruski, toda samo na zunanje, notranje pa se obe obliki močno razlikujeta. V Rusiji je emancipacije žene mnogo bolj poglobljena kakor v Evropi, a tudi kakor v Ameriki, in tam je odnos žene do življenja nezavisen od odnosa do moža. Žena predstavlja polnovrednega človeka tudi brez moža. Materinstvo pomeni socialno dejavnost. Žena lahko obdrži glasom sporazuma z mo-

žem se nadalje svoje deklislo tme in svojih državljansko pripadnost. Svobodno razpolaga s svojimi dohodki. Pravice in dolžnosti staršev do otrok so popolnoma enake za oba zakonca. Med zakonskim in nezakonskim starši ni razlike. Regulacija porodov se znanstveno tretira. Tudi v Rusiji je zakon zelo lahko ločljiv kakor v Ameriki, toda to olajšanje je utemeljeno v principu samoodločbe individua, ne v ženskih muhah in vtravostih kakor v Ameriki. Praktično se seveda ženina enakopravnost zlasti v privatnem življenju bolj počasi uveljavlja, ker je zlasti za to treba notranje preorientacije, ki se vrši gotovo bolj počasi kakor se stvar teoretično sprejme. Gotovo marsikateri mož težko preboji to izgubo na prestjžu, ki se vsled ukoreninjenne tradicije vendarle težko prenese. To je povsem umevno glede na vsakega, tudi na kulturnega moža. Da je bila pa ta kulturna revolucija, ki je zahtevala nov življenjski slog zlasti v sožitju spolov, za moške prebivalce orientalske Rusije naravnost zelo težko sprejemljiva prav zaradi teh sprememb, to je kaj lahko pojmljivo. Nekli nemški žurnalisti, ki je za razmere opazoval na lastne oči, pravi: »Formalno je novi red povsod zmagal. Toda v resnici se je staro življenje zadrževalo v tisočih strelskih jarkov in obstreljuje vse novo z vsakega minareta, izza vsakega zgodovinskega kamena, iz vsake zakonske spalnice.« Pisatelj navaja mnogo zanimljiv primerov, kako so se morale nove oblasti boriti proti prodaji žensk, proti njih zasluživanju po haremih in kako so se spozabljali celo zavedni pristaši novega reda, kajti resnica je, da se življenjske oblike, duševnost, miselnost, občutji ter vobče ves kulturni nivo ne dajo temeljito preoblikovati v nekaj letih. Novi red je prišel zlasti svobodno, vendar ima namrekdaj težko stališče: »Žena je stopila v areno javnega življenja, toda mož — tovariš v klubu — se počuti v spalnici še nadalje gospoda in zapovedovalca. Vsekaiko ima žena močnega zaveznika — sistem, ki štiti njene pravice. Toda to ne zadostuje za praktično življenje, kajti edinele sistematična vzgoja in notranja preorientacija moža in žene more poslednjo osvoboditi od tlačanstva.« Vsekaiko pa je podan temeljni novemu zakonu na podlagi miselnosti in delovne skupnosti.

Nemška pisateljica dr. Rühle-Gerstel pravi: »Kakor sta si po svojem notranjem bistvu in smotru različna ameriški in ruski zakon, nekaj imata oba skupnega: pomanjkanje vsake romantike in ljubezni.« Morda pa je to pomanjkanje samo odmev ostalega življenja, ki je danes začuda neromantično.

Ameriške ženske kaznilnice

Znameniti ameriški pisatelj Sinclair Lewis je nedavno napisal novo, zanimivo knjigo »Ann Vickers«, katere prevod je izšel tudi v srbohrvaščini istočasno z originalom in z 20 drugimi prevodi. Srbohrvaški prevod je oskrbela beograjska knjižna založba Nolit.

V tej knjigi prikazuje pisatelj borbo žene za njeno osvobodjenje. Ta borba je tem bolj zanimiva, ker je prikazana na konkretnem primeru Ana Vickersove, ki predstavlja izrazit sodoben ženski tip, prikazuje izredno realno, a kljub temu izredno simpatično. V kolikor nam prikazuje pisatelj Ana Vickersovo kot javno delavko, jo uvršča v eno izmed tistih delovnih področij, kjer je ženska delovna moč najbolj potrebna: predstavlja nam jo kot upravitelico ženske kaznilnice. Njegovo opisanje kaznilnice meče na ameriške razmere ostro luč in odkriva ameriško družbo z novo, mnogim nepoznane strani.

Ana Vickers je sama volilno pravico in je prišla v navzkriž s policijo. Pozneje je imela kot poklicna socialna delavka dosti opravil z bivšimi kaznenkami, pa se ji je od njihovih zapuščenosti porodila želja pomagati tem najbednejšim. Predstavljala si je, da se mora človeku, ki je duševno bolan, posvetiti še več pažnje glede na njegovo ozdravljenje kakor pa fizično bolnega. Šla je študirat penologijo. Po dovršenih študijah je šla prakticirat v najslabšo in najbolj razpoto žensko kaznilnico, »pekel v žepni izdajci«, kakor se je izrazil neki sodnik, ki je poslal v moški oddelek dotične kaznilnice nekega človeka zaradi ponarejanja listin, a ko je prišel iz te »boljševalnice«, je postal ubijalec.

Upravnik te zloglasne kaznilnice je Ani takoj postregel s svojimi nazori in znanjem o penologiji, ki ga je tudi v praksi izvajal: »Tudi tega se ne plašim, da kaznenke bičam. Držim jih tudi v »spilji« (tumni, podzemni luknji), če je potrebno tudi dva meseca, brez odeje in brez postelje, brez svetlobe in brez luči, z najmanjšo množino kruha, a vode dobe prav toliko, da jih neprestano žejta, podvoni in ponoči. Ne plašim se stisniti jih v bližniški jopič dotlej, dokler nimajo strašnega občutka, da bodo počili. Treba je, da se priuče disciplini. Disciplina. To je največja beseda v angleškem jeziku!«

Kakor znano, je v Ameriki mnogo pravnikov in drugih ljudi, ki že dolgo let neprestano zahtevajo reformo ameriških kaznilnic. Resnica je tudi, da so ti reformatorji že marsikaj dosegli. Toda veliko teh reform je ostalo samo na papirju ali pa so samo zunanje značaja, ki v bistvu ne morejo spremeniti razpoloženja kaznencev. Tudi kaznilnica, kjer je bila nameščena A. Vickers je na zunan izgledala kot lepa palača z lepimi nasadi. Imela je tudi telovadnico, ki je pa kaznenke niso nikdar prestopile. razen če je hotel jeitar z katero od njih na samem »govoriti«. Vse izboljševalne naprave ne pomagajo nič, dokler se ne spremeni duh uprave, to je ljudi, ki imajo neposrednega opravka z kaznenkami. Kajti oni, ki delajo na reformah, ostanejo daleč zunaj, ponosni na svoje humano delo, duh pa ostane, kakršen je bil Sinclair Lewis ga izraža po ječarju imenovane ječe: »Treba bi bilo, da se izve, da je tisto, kar neumni teoretiki imenujejo »reformiranje

temnice«, največja budalost. Taki idioti kakor je veterjan Osborn (Reformator) Ko bi jaz samo smel uporabljati nekatere onih dobrih starih kazni, da bi na primer zigosil te nepoboljšljive, da bi svet videl, kakšni smrdljivci so to; ko bi jih smel tudi javno bičati, da bi bil to javen opomin za vsakogar, ko bi jim dal po pet sto udarcev z devetstrokim bičem — takole z malimi presledki, ko padejo v omedlevalo, potem pa bi jim natresel v rane cele pesti soli. To je nasilje, če človeku brani to proketo časopisje in tako zvani reformisti, da ne more delati po svojih izkušnjah in spreobrniti na ta način te bedne krivce v dobre in bogaboječe ljudi. Potrebno je, da takoj spoznate, kako stvari stoje. Rečem vam, da vas jaz s svojimi izkušnjami naučim v petih minutah več prave bogaboječe praktične penologije kakor ste se je naučili po vaših kolegijih v petih letih.«

Kot »koleginja« tega sadističnega »penologa« se je Ana Vickers prepričala pri svojih opazovanjih, da je svoje nazore, ki jih je spočetka tolmučil, praktično izvajal v polni meri. Kakor je bila ječa na videz človeška, tako je bilo nečloveško vse na znotraj. Vladovala je nečloveška disciplina, nesnaga, slaba hrana, pri delu izkoriščanje. Kaznenke so smele spregovoriti samo po eno uro zvečer, za najmanjši prestopok so jih nečloveško kaznovali. Paziteljice so bile ženske, toda duh, ki je vladal v kaznilnici, se je polastil tudi njih; bile so prav tako nečloveške kakor moški. Edini človek med njimi je bil zdravnik, čigar nasveti so se pa ignorirali. Kaznenke so izdelovale po ves dan perilo za neko tvrdo, večino dobička si je razdelilo upravništvo. Da so paziteljice bolj kritikalne ženske k delu, so dobile tudi ene del dobička. Zato da je bilo izvršenih čim več kosov perila, kaznenke niso imele časa pospravljati in čediti po ječi, kjer je vsled tega vladala strašna zanemarjenost. Če kaka kaznenka ni mogla izvršiti naloženega ji dela, jo je doletela vedno huda kazen; delati je morala samo ob kruhu in vodi, a bi vti v popolnoma temni celici. Ana Vickers je bila priča strašnega prizora, ko so se uprle kaznenke proti neki paziteljici. Vrata v delavnico so se odprla in v delavnico so navali stozarji, oboženi s puškami, palicami, biči ter bili vsevprek. Ko so nehali, so ležale ženske po tleh vse v krvi, z razbitimi nosovi, prebitimi čeljustmi in lobanjami, modrimi podplutbami po vsem telesu, zlomljenimi gležnji. Dva dni so jih pustili samo ob kruhu in vodi, a mesec dni brez odmora, šest so jih bičali, a štiri od njih so zaprli v temnico. Tu so jih pustili vse krvave ležati na mrzlih cementnih tleh. Najslabotnejša od njih je takoj umrla. Eden od stražarjev je rekel: »Ali že veste? Jozefina je crknila.«

Ko je hotela Ann podati jasno sliko tem stanju, so skoro vsi list izbegavali. Vsak je imel svoje vzroke in svoje pomsleke. Sinclair Lewis pa svetu skozi več poglavij odkriva ta temni del ameriškega življenja.

Vidimo: ječe so po vsem svetu enake. Po vsem svetu se kaznilnice daleč izognejo celju, ki bi ga morale zasledovati; poboljšanje kaznenka. Ali more kdo misliti, da bo človek, ki zapusti tako ječo, še kdaj »vreden član človeške družbe«, kar je namen kaznovanja?

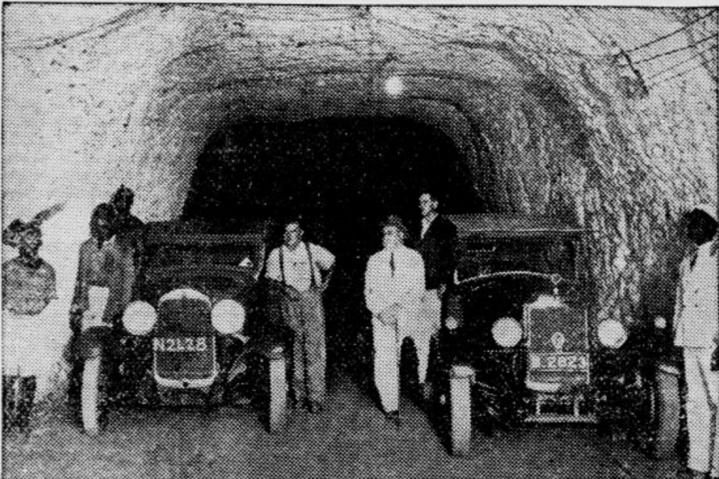
DOGODKI PO ŠIRNEM SVETU

Zavetišče za socialistično mladino v Franciji

Francoska socialistična stranka je otvorila prvo zavetišče za strankino mladino v Plessis Robinsonu

Premogovniki v južni Rodeziji

V bogati Rodeziji leže premogovni zakladi tako blizu zemeljske površine, da lahko kopljejo premog s pomočjo avtomobilov

Operacija predsednikovega psa

V Beli hiši so operirali ovčarja predsednika Roosevelta. »Visoki pacient« je že na potu okrevanja

Nemci sedijo doma

Odkar je Nemčija uvedla kazensko takso za obisk Avstrije, počiva tujski promet na nemško-avstrijski meji skoro popolnoma. Doslej so se našle samo tri osebe, ki so plačale omenjeni znesek za potovanje v avstrijsko republiko. Na vseh ostalih mejnih prehodih pa vlada popolno mrtvilo. Ljudje ne potujejo niti v druge države, kamor bi lahko šli brez ovir in vizumov. Vlaki v Francijo vozijo iz Nemčije kvečjemu dva do tri potnike dnevno, promet v Italijo, ki je bil v tem času vedno zelo živahen, je tudi skoro popolnoma opešal.

Zgodaj je treba začeti!

Akrobat s svojim poldrugetletnim sinom

Konec Scotland Yarda

Iz Londona poročajo, da nameravajo opustiti Scotland Yard, širok sveta znano centralo londonske kriminalne policije. »Daily Express« poroča, da bodo policijo reorganizirali v tem pravcu, da bodo namestu Scotland Yarda ustanovili enotno policijsko ravnanje za vso državo. Razvoj kriminalitete na Angleskem zahteva namreč, da se postavi vodstvo policije v ene roke, kar bo silno olajšalo borbo proti zločincem. Reorganizacija policijske uprave za Anglijo se bo izvršila takoj, čim bodo uredili policijsko centralo v Londonu.

Stranski zakoni v Turčiji

Odkar so v Turčiji prepovedali mnogoženstvo, se je v Carigradu, kakor v provinci razširil običaj notarijskih stranskih zakonov. Poročilo kaže, včasih tudi samci, pridejo k notarju in sklenejo tam pogodbo za skupno življenje, večinoma za nekoliko let. Samo v Carigradu so oblasti izsledile okrog 400 takšnih parov. Ker so ti stranski zakoni uničili že mnogo družin in niso v skladu s prepovedjo mnogoženstva, so najprvo sodne oblasti prepovedale notarjem sklepati takšne pogodbe, sedaj pa je tudi državni zbor sprejel stroge paragrafe proti tem zakonom.

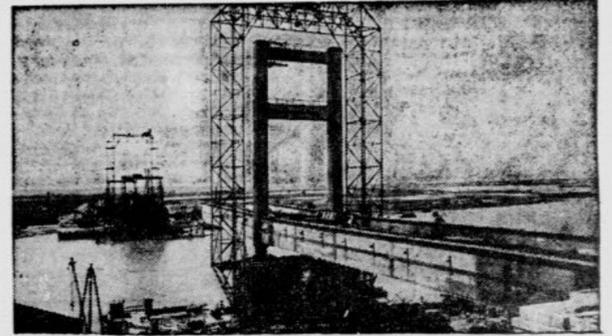
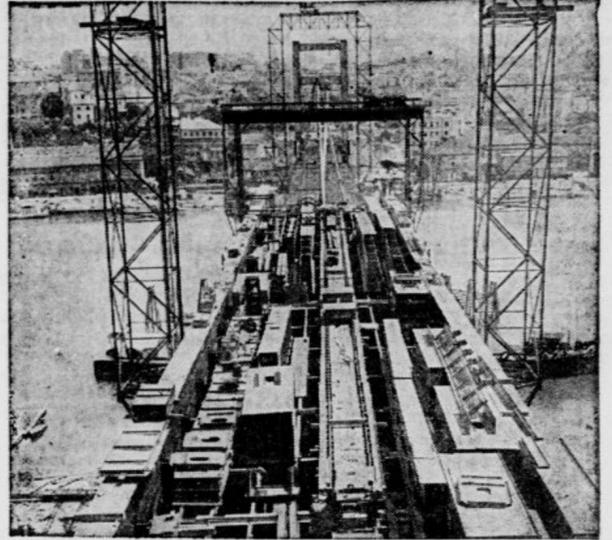
Opustitev nemške tehnike v Pragi

Komisija za štednjo, ki jo je imenovala praška vlada, predlaga, naj bi se zaradi štednje združili praška in brnska nemška tehnika. Tako bi formalno prenehala nemška tehnika v Pragi, ki ima približno 2000 slušateljev, brnska tehnika pa bi pridobila precej slušateljev. Nemci se kajpada upirajo tej rešitvi in se sklicujejo na besede predsednika Masaryka, da ne bo dopustil ukinitve nemške tehnike v Pragi, dokler bo odločal v državnih zadevah.

Kako raste zemunski most

Odkar se je dosegel med našo državo in Nemčijo za obe strani ugoden sporazum za dobavo železnega stavbnega gradiva, ki se je prej dobivalo na račun reparacij, sedaj ga pa mora naša država plačati, in je tudi gradivo začelo prihajati iz Nemčije, je delo na zemunskem mostu zopet oživel. In še kako! Vreme je ugodno, pa je francosko podjetje »Batignol«, ki ima vsa dela izvem-

hitro napreduje cesta, ki bo po naslpu vezala Zemun z mostom. Če ostane vreme ugodno, bo ta cesta dovršena že do konca letošnjega septembra in bo do konca oktobra tudi že položena dvojni tramvajski tir. Ogromni mostni nosilci so že popolnoma dovršeni. Železna konstrukcija pa bo montirana do začetka prihodnjega leta. Dohod k mostu na beograjski strani pa mora izdo-

Tako nameščajo veliko železno ogrodje

ki montažo železne mostne konstrukcije, v svojih rokah, napelo vse sile, da se s posebnim delom nadoknadi dosedanja zamuda. Dela se dan in noč v treh turnih po osem ur in je pri teh delih zaposlenih 200 do 300 delavcev. Železna konstrukcija se montira z obeh strani, beograjske in zemunske, ter se je tako tu in tam že precej daleč pomaknila nad Savo. Na zemunski strani se gradi viadukt in podporno zidovje. Ravno tako tudi

lati beograjska mestna občina, ki je, kakor znano, s svojim odlašanjem pri razlastitvi za mostno stavbo potrebnega zemljišča itak zelo zavlekla dograditev mostu, ki bi bil moral biti izročen prometu že letošnjega 8. junija. Če ne bo zopet kakih neprilik pri izdelavi dohoda k mostu na beograjski strani (državna tiskarna in razlastitev za srebena zemljišča v Brankovi ulici), bomo ob letu menda vendar že mogli ali peš ali pa s tramvajem iz Beograda v Zemun.

NE HODI NA DOPUST

NE DA BI VZEL

Čitajte tedensko revijo »ŽIVLJENJE IN SVET«

Iz akvaristove torbe

O ploščicah in drugo

Tam, kjer zagleda Ljubljanka po dolgem podzemskem potovanju beli dan, tam, kjer se tiho in plaho izvije iz ... tema, kakor da bi ji veselje, ko zagleda svetlobo in vabeče ljubljansko Barje, onemilo, tam je košček zemlje, ki bo nudil ribicam in barskim rastlinam tudi pozneje, ko bo ostalo Barje že davno pretvorjeno v rodovitno polje, zavetišče in zatočišče. Izvori Ljubljance napajajo namreč vso sosedno zemljo in ne bodo usahnili, če jim ne bodo plutonske sile zajezile pot, ... so si jo v nedolgovoljni dolgi dobi izkopali pod zemljo. V teh vodah in bajerjih so raznolike ribe, med njimi tudi posebno živahne, z visokim hrbtom in izbočenim trebuhom, s tenkim, ploščatim životom, z izvanredno dolgo podpreno plavutjo. Te ribe so iz vrste ploščic (Abramis), ki spadajo v rod krapovcev. Na bokih se svetijo kakor živo srebro. Vse navedene lastnosti jim pribore prva mesta v akvarijih in glede lepote tekmujejo lahko tudi z najlepšimi ekotli.

Za akvarije prideta najprej v posev črnooka (Abramis sapa Pall) in kosalj (A. ballerus L.), ker rasteja bolj polagoma, potem ogrica (A. vimba), sorodni ji Abramis melanops Heck in kozel (Abramis brama), ki dosežeta precejšnjo dožinj, dočim ne zrasteja prvi dve preko 30 cm. Majhne, za akvarij prikladne ploščice vliovi akvarist z drugim zarodom vred, vendar bolj redko, ker so ploščiči ribe dolnjega toka in v slovenske vode pridejo le poudini komadi. Te koče leto ser ... zalobit v bajerjih na Verdu pri Vrhniki, ker je v teh bajerjih, kakor že rečeno, vedno dovolj vode; neki so ... mreže v zvezi neposredno z Ljubljano, pri višje ležečih pa prihaja voda iz tal.

Na prostem je težko razlikovati majhne ploščice od drugih ribic, oko strokovnjaka jih pa spozna po spretnih, hitrih kretnjah, po tenkem životu in pa po glavi, ki je od zgoraj pogledana širša kakor katerniki drugi del života. Akvarist, ki spozna ploščice po vnanosti, čaka, dokler ne zaplava kak ploščič iz radovednosti v mrežico, manj več akvarist ga pa vliovi slučajno z jato drugih ribic, pri čemer mora s kozarcem zajemati iz mrežice po redu vse ribice ter jih potrpežljivo pregledati po vnanjih znakih.

V največjem bajerju sem poleg ploščičev našel lepo in še bolj redko rastlino, ki lovi s svojimi, listu podobnimi mehurčki majhne vodne živalce, ki v mehurčkih v teku enega do dveh dni razpadejo, nakar jih rastlina absorbira. To rastlino imenuje mešinko (Utricularia vulgaris). V omenjenih bajerjih so tudi rdečookice, androge in rdečeperke, med raznovrstnimi vodnimi rastlinami nič koliko raznih ličink, nad vodo pa krasni kačji pastirji in keberčki. Zastopane so tudi vse vrste barskih polzev. Ker je voda zlasti v višje ležečih bajerjih zelo topla, utegne akvarist uživati kakor pri akvariranju tako tudi v topli kopeli, poleg tega mu pa sonce za časa lovljenja prav temeljito opeče oni del telesa, ki ni v vodi.

V prirodo torej na vsestransko uživanje, ker sedaj je najlepša doba za dejstvitelne akvariste in ljubitelje prekrasne faune in flore naše domovine! O. S.

Naš plesni par iz Pariza

»Tako težko... težko... Novaka... jaz sem kriv...
— Kako pa se je to zgodilo?
»Novak je bil igralec v Celovcu, bo že kakih petindvajset let tega — v neki igri je moral ustreliti narednika — in ta narednik je bil tisti, ki je zapeljal mojo sestro in jo potem pustil na cedilu... in jaz sem enkrat Novaku dal prave kroglice v puško — veste, jaz sem bil reviziter pri gledališču — toda Novak je bil nedolžen — o, ti moj Bog — če bi vsaj župnik prišel...
— Kaj se je pa z Novakom zgodilo?
»Pobegnil je, revež — saj je vendar tovariša ustrelil — kdo bo pa verjel, da ga ni on, ko sta si bila vedno v laseh — pa je pač pobegnil — da se je vsaj ječe ubranil — nihče ga ni več videl in jaz — jaz...«

Dva tisoč metrov visoko, v gorski samoti, v smrtnem objemu, po petindvajsetih letih se izpove ta ostanek človeka, zakaj je nekemu uničil življenje. In ne slutiti, da je ta Novak —
Na vznožju žare vrhovi. Hirtl se je vrnil. Naposled sva rešila sromaka iz žic. Prepozno. Položila sva mrliča v plašč in ga odnesla v naš jarek.
Za danes ne morem več misliti, kaj sem pretrpel, ko sem pobegnil iz celovškega gledališča. Nič več pomišljati, temveč zaspati. Kaj mi je storil ta človek, ki sem ga danes pokopal!... Toda solnce je že na Dolomitih, še en pogled na krasno, mlado jutro, na sveže gore. Svet je popoln vsepovsod, kjer se ga ne dotakne ubogi človeški rod. Za danes dovolj, jutri bom vse premislil.«

Ze sedmo leto prihaja g. Vaclav Vlček iz Pariza v Ljubljano na počitnice. Tu je začel svojo kariero, tu je odkril plesno umetnico Lidijo Wisiakovo, z njo se je odpravil v Pariz, kjer sta s trdnjo voljo, s talentom in svojo umetnostjo naposled zmagala. Z mirnostjo, izbranstvijo in odločnostjo, ki razodevajo svetskega, v sebi in svoje delo verujočega človeka, mi je g. Vlček to pot, ko prihaja sedmič iz Pariza v Ljubljano, pripovedoval tole:

Srečanje s plesalko Argentino

Razen sezone 1927/28, katero sem preživel v ljubljanski operi, prebivam že sedmo leto v Parizu. Z uspehi, ki sem jih dosegel, sem še nekam zadovoljen. Začetek

je bil težak, kakor vam je znano, v varietejih, na plesnih koncertih itd. Nato sem postal baletni mojster in plesalec v pariškem državnem gledališču, v operi Comique.

To so zapiski bivšega igralca Leopolda Novaka, ki je bil še istega dne ranjen, prišel v laško ujetništvo in tam podlegel ranam.

»Argentino. Ta dogodek štejem med najzanimivejše in najbolj pomembne v svoji pariški karieri. Bil sem njen partner v pantomimi »El amor brujo«. Sodelovanje z Argentino se mi zdi odločilno za vso mojo nadaljnjo pot v plesni umetnosti. Kompozicija, priprava, izvajanje njenih plesov, kakor tudi vpovstavitve stika njene umetnosti z občinstvom so mi bile lekcije, da celo razodetja za vse življenje. Vse to sem opazoval ob blizu, v vse to me je Argentina sama posvečala.

Srečanje in sodelovanje z Argentino

Srečanje in sodelovanje z Argentino je prav za prav poglavje zase, o katerem bom o priliki še spregovoril. Zdjale plesne Argentina v teatru Colonne v Buenos Airesu, ki je njeno rojstno mesto. Obdržal sem z njo najlepše prijateljske stike. Posebno drag spomin med Argentini in parizom je Floridi in s katerimi je prepotovala vso Ameriko na svoji veliki plesni turneji.

Sodelovanje v filmih

Zanimivo je bilo nadalje sodelovanje v filmu »Milion« z režiserjem Renéjem Clairom. Za ta film sem naštudiral vloček, o katerem se je zlasti nemška in ameriška kritika zelo laskavo izrazila. Zelo me je zanimalo delo in snemanje v filmskih ateljih Tobis, kamor smo se vozili iz Pariza z vlakom.

Vseč mi je bil zlasti način režije Renéja Claira, ki režira, v nasprotju z večino med aparati in igralci naravnost besnečimi režiserji, s popolno hladnokrvnostjo in z največjo obzirnostjo in vpludnostjo.

Zanimivosti v pariškem gledališču

Od jeseni 1930 sem baletni mojster v pariškem mestnem gledališču Chatelet, kjer bom jeseni zopet nastopil svoje mesto. Baletno osebje tega gledališča je za onim

Sportna nedelja

Primorje si utrjuje pozicijo

S koristno igro v drugem polčasu so črno-beli pregazili Gradjanskega — Katastrofa sarajevske Slavije v Beogradu — Tesna zmaga Concordie — V Osijeku intervencija policije in prekinjena tekma

Ljubljana, 30. julija.

Današnja nedelja je bila v ligi zelo razgibana. Na sporedu so bile štiri važne tekme. Nasprotniki, ki so v enajstem liginem kolu trčili drug na drugega, so si bili v glavnem, kar se tiče moči, toliko v ravnovesju, da so vse prognoze bile zelo previdne. Edino BSK je sicer bil na svojem terenu sarajevsko Slavijo, se je dajala velika šansa in so se mu pripisale točke v naprej. Toda tudi največji optimisti niso računali s tako izdatnim blagoslovom za Beograjčane. Katastrofa, ki so jo Sarajevčani doživeli v Beogradu, je pač edinstvena v vsem tem sicer toliko pestrem tekmovalstvu.

V Zagrebu se je imela Concordia otepati z nevarnim nasprotnikom, ki je tudi nam še v živem spominu, BASK je trd nasprotnik, in če ga je Concordia odpravila na svojem igrišču samo s tesnim rezultatom, je vse v najboljšem redu. Po porazu je BASK padel na sedmo mesto, dočim si je Concordia utrla pot bližje k vrhu na drugo mesto tik za BSK in ostaja še nadalje resen tekmelec za prvo mesto.

Dogodki v Osijeku so se razvili v malo tolažljiv pravac. Hajduk je moral na daleko, in kakor je v Osijeku že marsikdo izkusil, tudi na nevarno pot. Incident med igro je prezgodaj prekinil igro, ki se bo začasno nadaljevala pri zeleni mizi. Prvi primer v vsem tekmovalstvu!

Ljubljana pa je bila pozorišče velike in zaslužene zmage domačega moštva. Z istim rezultatom, ki ga je moral vzeti seboj že Hašk, so morali iz Ljubljane tudi ponosni purgerji, ki so igrali samo prvi polčas in so prepustili vseh 45 minut drugega polčasa svojemu protivniku. Ta igra je bila zopet po tem, da zbuditi in okrepi navdušenje v najbližjih plasteh naše sportne publike. Poudariti je treba tudi razveseljivo okolnost, da je za ljubljanskim moštvom stalo z nerazdeljenimi simpatijami in ga krepko podpiralo vse ljubljansko sportno občinstvo. Primorje se je po tej zmagi povzpelo na peto, a Gradjanski je padel na tretje mesto.

BSK	10	6	2	2	20:13	14
Concordia	10	6	1	3	24:10	13
Gradjanski	13	6	1	6	20:21	13
Hajduk	9	5	1	3	15:10	11
Primorje	11	4	3	4	22:23	11
Jugoslavija	8	5	0	3	13:11	10
BASK	11	4	2	5	24:24	10
Hašk	8	3	1	4	10:12	7
Vojvodina	8	2	3	3	9:18	7
Slavija (S)	11	2	2	7	18:31	6
Slavija (O)	9	2	2	5	11:22	6

Današnja tekma v Osijeku, ki je bila pri stanju 1:0 za Slavijo (O) prekinjena, v tej tablici ni upoštevana.

Primorje : Gradjanski 4:1 (0:1)

To tekmo smo pričakovali kot redko katero z nestrpnostjo in s pravo nervozno. Vse momente smo prehteli, ki so govorili za eventualno zmago domačega moštva, ne samo v razmotrivanjih pred tekmo, ki jih običajno prinašamo, tudi v širših krogih naše javnosti, ki se sicer morda ne ukvarja prenesno s sportnimi vprašanji, je zavladalo neobičajno zanimanje za to borbo. Saj so se črno-beli tudi temeljito pripravili v enomesnem odmoru v juliju, sportno-tehnično s treninji na igrišču in z očetnimi tekmi, ni manj pa tudi sportno-politično, če se smemo tako izraziti, z izpopolnitvijo vrzeli v moštvo.

Tako se je zopet enkrat napolnilo igrišče na Tyrševi cesti — do zadnjega kotička, in to kljub malo vabemu vremenu. Na igrišče je prišlo okoli 3000 ljudi, ki so stvorili vse okoli nogometnega pravokotnika impozanten okvir močno razgibane in s svojim moštvom tesno povezane množice.

Pri tem ne smemo prezreti izredno slabe režije. Ob začetku tekme je bilo na igrišču jedva 1000 ljudi, vsi drugi so se nabrali šele tekom igre. In vendar so tudi oni plačali vstopnino za vso tekmo! Blagajniška služba je bila kljub vsem obljubam skrajno mizerno organizirana, prav tako je bil zelo otežkočen dostop na igrišče tudi onim, ki so se v silni gneči pred samo dvema okencema prerili do vstopnic. Prireditelji bi vendar morali vedeti, da ni občinstvo zaradi njih, temveč nasprotno, oni so tukaj, da postržejo občinstvu in so mu na uslugo. Zaenkrat naj ostane samo pri tej opombi!

Gradjanski: Mihelič—Bivec, Rajković—Vidrih, Babič, Sinković—Šipoš, Vidović, Pikič, Živković, Kokotović.

Primorje: Starec—Svetic, Bertonec I—Zemljak, Sočan, Boncelj—Jug, Erman, Bertonec II, Slapar, Zemljak.

Zreb dobi Mihelič. V prvih minutah je Primorje stalno v napadu, toda prvo šanso si izdelal G. v 4. min., ko Sinković iznenada strelja na gol in je Starec slabo plasiran, toda žoga gre na prečko. Po lepem uvodu se igra domačih kmalu raztrga in G. uvaja v svojo igro sistem. Z lepimi kombinacijami po sredi prihaja naprej. V 5. min. zakrivi Zemljak kot, ki ga strelja Kokotović, a Babič pošlje mimo. Po opisani situaciji pred golom P. očisti Bertonec z dolgim osvobodilnim strelom, Erman dribla namesto da bi oddal, strelja mimo. V 10. min. krasen napad P., trio si podaja precizno pred golom, pa ne more do strela, končno čisti obramba G. Nato je G. v napadu in ima več od igre. P. prihaja naprej po krilih, ki jih od časa do časa zalaga Bertonec z dobrimi in uporabnimi žogami. Halfi P. igrajo samo defenzivno, pri tem je Sočan zelo slab v obe smeri. Igra je v znamenju rahle premoči G., ki pa tudi ne more preko ožje obrambe. Od 26. do 28. min. dela napad P. s polno paro in si izdelal tri zrete šanse, ki pa ostanejo neizkoriščene. Sledi nato izredno silovit napad G. in v 31. min. pritegne Kokotović skoro vso obrambo P. nase, tako da je Vidović na desnem krilu čist in prevori pas v edini gol za G.

1:0 za G.

V nadaljnjem poteku igre, ki je nepričakovano mlacna, si izdelal Jug v 34. min.

lepo šanso, pa ga Rajković tik pred golom foula in odrine, sodnik ne piska. V 42. min. bje Svetic po nepotrebnem v kornar, ki ga strelja Kokotović krasno, ali Starec od bje. Brez vsakih sprememb gresta moštvi v polčas.

V tem delu igre je uspeval Gradjanski večinoma po sredi, kjer je našel najmanjši odpor. S kombinacijami po sredi je nevarno osvajal teren, ni pa zmogel energije, da bi šel še preko poslednje ovire. Živković je dobro zaposlil Kokotovića in od tod so prihajale najnevarnejše akcije. Spričo zelo silbke Sočanove igre je bilo zelo opaziti koristno ofenzivno igro Babiča, a ker ni bilo skoraj nikake vezi med primorjanskim napadom in njegovo srednjo vrsto, niso bili toliko angažirani v defenzivi halfi G., in so tembolj potiskali svoj napad naprej. V moštvo črno-belih, ki je skoro ves ta čas igralo naravnost nerazumljivo brez glave, brez volje, brez primernega starta, je bil na mestu Bertonec I v napadu, ki se je trudil in pametno razdeljeval žoge, ki pa večinoma ni našel pravega umevanja v svoji okolici. Zadovoljivo igro, vsaj v obrambnem delu, sta dala oba stranska krila in je bil pri tem Zemljak uspešnejši, čeprav je imel opraviti z močnejšo strano napada. Obramba je imela sicer trdo delo, pa ga je v splošnem opravila zadovoljivo. Zeleli bi Sveticu malo jačjega udarca in malo bolj taktične igre, Starec je moral spustiti žogo v mrežo, z malo večjo gibnostjo in pozornostjo bi jo bil utegnil eventualno držati.

V reprizi sta moštvi temeljito zamenjali vloge. Od prve do zadnje minute je moštvo P. stalno v premoči in čimbolj se nagiblje čas proti koncu igre, tem manj je videti zagrebško moštvo na igrišču. Sicer ima Starec v 5. min. priliko, da kroti Pikičev strel, toda že v naslednji minuti izvajajo črno-beli napad po Zemljaku, Bertonec I dobi žogo v izredno težki situaciji, ali bori se kar s štirimi protivniki in si za utrinek časa izdelal situacijo, ki jo neubranljivo izkoristi.

1:1.

Naslednja minuta prinese kot za P., ki ga Jug lepo odbije ali ostane neizkoriščen. V 8. min. prekrasen napad P. Zemljak je na strel, ali pošlje čez. Nato v 10. min. zopet eden izmed mnogih lepih napadov P., od Ermana do Slaparja in Bertonec I gre žoga precizno z noge na nogo in končno jo Bertonec I kar položi Ermanu na nogo, ki jo volley prevzame in pošlje Miheliču neubranljivo v mrežo.

2:1 za P.

G. malo oživi po tem pritisku in izvede par napadov, v 12. min. lepo prodre Kokotović in njegovo žogo Živković nevarno pobere z glavo, pa gre za las mimo. Od 15. min. dalje se mora G. boriti še celo proti solncu, ki izmenada pogleda izpod oblakov. Poslej je P. samo v napadu in doseže tri kote zapovrstjo, vendar obramba G. se bori z vsemi silami in če treba, tudi protipravilno ostro. (Rajković.) Mi-mogrede en kot za G. in potem je zopet ista slika, žoga se stalno nahaja na polovici G. V 30. min. bje Jug prost strel in pošlje žogo lepo pred nasprotni gol, za njo se razvije ostrta, trda borba. Nazadnje riskira Slapar strel, pa se mu žoga odbije v parabolo, ki ni več za Miheliča dosegljiva in gre nad njim v mrežo.

P. vodi 3:1.

Niti trenutka nima v preostali četrt ure G. šanso, da bi rezultat popravil v svojo korist. P. je stalno v premoči, malo sicer popusti v silovitosti svojih napadov, toda črno-beli so nenehoma gospodarji situacije. V 40. min. pelje Zemljak žogo v svojem stilu, predribla dva protivnika in iz 20 m razdalje iznenada opali proti голу, Mihelič je premalo pozoren in se vrže na tla, ko je žoga izpod njega že v mreži, končni rezultat 4:1 za P.

Preostale minute potečejo v znamenju izčrpanosti obeh moštev, nikomur se več ni ne ljubi in tudi občinstvo je komaj pričakuje odredilnega živziga. Ko G. Popović odviska 45. minuto, vdre vsa velika masa navdušenega občinstva na igrišče in odnese zmagovalce v kabino.

Zmagala je boljša kondicija, v odtični meri pa je prispevala k zmagi tudi srčnost, krepka volja in neugnani elan. Sicer je P. v prvem polčasu povsem razočaralo. Iz teh slabosti so Zagrebčani črpali svoj plus, ne da bi mogli dati prepričevalne igre. Ko so pa domači vzeli stvar z resne strani, se je G. popolnoma zrušil, od njegovega starta, ki mu je v prvem polčasu zelo koristil, ni preostalo nič, njegove kombinacije so povsem izgubile, preostala mu je edino naloga, da se brani, žilavo in vztrajno, z večjo ali z manjšo srečo. V drugem polčasu je šele igra povzela tipičen prvenstveni značaj, a vitanilo ji ga je znanje našega moštva, ki se je razodelo v tako prepričevalni maniri.

Pri črno-belih se je v glavnem razigral napad. Bertonec I je uspešno, povezal ga v jako celoto, ki je venomer stremela naprej in potiskala protivnika v obrambo. Pokazal se je kot vodja napada, ki ga je našemu moštvu ves ta čas manjkalo. Njegovim intencijam je dobro služil Zemljak na levem krilu, ki je neprestano nosil akcijo v nasprotno polovico. Le škoda, da ni hotel Slapar stvoriti potrebnega mostu med obema odličnima igralcema, vse preveč je izoliral svojega partnerja na levi. Bil pa je v polju postrvovalen in je po potrebi hodil tudi v obrambo. Nasprotno pa se je Erman držal bolj spredaj in je kot zveza mnogo vestneje opravljal svojo dolžnost. Še celo Jug, ki je bil v prvem polčasu zelo slab, se je v drugem polčasu kar vživel v stil napadalnega kvinteta. Srednja vrsta se je sicer močno popravila, toda v njej je do kraja ostal Sočan šibek, predvsem glede ofenzivne igre. Obramba pa je delala dobro in srečno, zlasti je bil Bertonec I odločen in uspešen v razdiralnem delu.

Ožja obramba G. je morala prestat v drugem polčasu resno preizkušnjo. Odtično jo je preстал samo Bivec, dočim je Rajković ob veliki sodnikovi popustljivosti iz-

koristil svojo fizično moč, Mihelič pa je odkril tudi svoje ranljive strani. Dober golman bi bil moral četrti gol preprečiti. Halfi so popolnoma popustili. Babič ni mogel odleteti Bertonec Iju in sploh igri notranjega tria, a stranska halfa nista predstavljala resni oviri Zemljaku in Jugu. Napad je bil po večini prepuščen svoji usodi, malo je kombiniral od srede do levega krila, desna stran je bolj odpadla. V splošnem se je opazilo, da moštvo G. ne razpolaga niti od daleč s tisto kondicijo, ki je za močnejšo tekmo v ligi nujen pogoj za uspeh.

G. inž. Milka Popović je sodil, če ne upoštevamo par nebitnihh pogrešk, prav dobro, je glede foulov je bil malo prepopustljiv.

Concordia : BASK 2:1 (1:1)

Zagreb, 30. julija. Zaradi močnega deževja se je zbralo danes na igrišču Concordie samo okoli 800 gledalcev. Igra je bila zaradi težkega terena zelo naporna. Obe moštvi sta začetkoma igrali dokaj slabo.

V 17. min. diktrira sodnik 11metrovsko proti Concordiji, s katero doseže Tomašević vodstvo za BASKA. Kmalu nato ima Vaškarevič zelo lepo šanso 6 m pred golom, toda zgreši cilj. V 31. min. izenači Babič z glavo v desni zornik kot. Občinstvo je burno pozdravilo ta uspeh do-mačinov.

V drugem polčasu strelja Vaškarevič v 16. min. neubranljivo bombo ter postavi 2:1 za Concordio. Kmalu nato je Martinović blesiran ter samo statura, toda kljub temu je Concordia v premoči. Proti koncu drugega polčasa pa začne pritiskati BASK, toda Concordia se odlično brani.

Sodnik Ames iz Beograda je sodil objektivno.

BSK : Slavija (S) 8:1 (6:1)

Beograd, 30. julija. Za današnji nastop sarajevske Slavije je vladalo zelo zanimanje. Niti tisoč gledalcev se ni zbralo na igrišču BSK. Slavija je igrala zelo slabo ter zapustila neugoden vtis.

V 5. min. doseže šurdonja z 11metrovsko vodstvo za BSK. V 18. min. nevarni napad Slavije, ki ga Matić zaključil s ostrim strelom in izenači. V prvem

Ilirija je odlično začela!

V kvalifikaciji za Petrinovićev pokal je na prvem mestu Ilirija s 26 točkami, druga je Concordia (Zagreb) s 13 točkami. Jadran je v skokih dobil samo 11 točk, t. j. za 5 manj kot lani. — Prvi mesti v obeh kategorijah ima Ilirija, Jadran je v juniorjih drugi, v seniorjih pa četrti. — Kordelič je tudi na stolpu premagal Grlica!

Današnje nadaljevanje državnega prvenstva v skokih se je radi neurja, ki je divjalo v prvih popoldanskih urah, pričelo s trpetno zamudo. Dasi vrtno ni bilo naklonjeno skakačem, so ist skakači prečno mnogo boljše kot večeraj. Prvtsem velja to za domače, ki so se v vseh disciplinah odlično odrezali.

Dvoje velikih presenečenj je prineslo današnje tekmovalje, dvoje velikih in nebroj malih, prav gotovo pa je bilo največje presenečenje dejstvo, da se je glavni konkurent Ilirije, Jadran, v skokih seniorjev piaciral šele na četrto mesto. To dejstvo je računoe o pokalu brezdvomno občutno preduргало — zaveza je za Jadran postala vražje resna!

V primeri z lanskimi rezultati je Jadran v kvalifikaciji za Petrinovićev pokal dobil pri skokih letos kar celih pet točk manj, kot lani. In te točke so silno, silno dragocene! Kje jih bo Jadran nadoknadil? Kompletna garda skakačev Ilirije je svojemu klubu in našemu plavalnemu sportu ustvarila krepak temelj v borbi za Petrinovićev pokal. Če bodo tudi plavalci in vaterpolisti sorazmerno tako dobro opravili, uspeh ne more izostati in dragocena trofej bo letos zopet prišla v Ljubljano.

S skoki juniorjev je pričel večerjši program. Od vsega početka je bila to zaveza Ilirije in Zihlerja. Morda je poleg mraza vplivala na Zihlerja tudi bolezen, ki jo je pravkar preстал, pokazal ni forme, ki smo jo pri njem vajeni videti. Zmagal je sigurno. Skrbniko drugega mesta ni mogel nihče ogroziti. Povsem nepričakovano pa je tretje mesto zasedel Petrovič. Izkazalo se je, da je Ilirija pridobila z njim ne le prvostvenega plavalca in dobrega vaterpolista, kar je pokazal v sobotni tekmi proti Haški, ampak tudi uporabnega skakača, ki mu ne manjka talenta tudi za to panogo plavalnega sporta. Ostala mesta so si razdelili med seboj »outsideri«: 1. Zihler (Ilirija) 57,76, 2. Skrbnišek (I) 49,16, 3. Petrovič (I) 32,48, 4. Pogačnik (Concordia) 28,90, 5. Duplančič (Jadran) 25,18, 6. Kuzmanič (Jadran) 23,52, 7. Lobrek (Conc.) 18,22.

S to točko je bilo zaključeno tekmovalje v skokih juniorjev. Dosegli so: Ilirija 47 točk, Jadran 8 točk, Concordia 3 točke.

Sledili so skoki seniorj z deske. Proti vsemu pričakovanju je že po obveznih skokih na vodstvu Ravnharijeva (I) pred Vukičev (KSU), ki velja kot izraziti favoriti. Razmeroma dosti dečki poljubni skoki so ji pripomogli, da je ta svoj naskob odbržala in si zasluženno osvojila državno prvenstvo. Razočarala je Ivančevićeva (Jadran), ki se je morala zadovoljiti z zadnjim mestom, dasi se je od nje pričakovalo boljšega uspeha. 1. Ravnhar (I) 54,48, 2. Vukič (KSU) 47,60, 3. Paumgartner (I) 46,46, 4. Ivančević (Jadran) 40,82.

Pri skokih s stolpa, ki so sledili nato, je stal zopet v ospredju dvojni Kordelič: Grlic. Kordelič je pri prvem skoku prevzel vodstvo pol točke pred Grlicem, ki je drugi. Pri drugem skoku se vrine vmes Trost (I) in potisne Grlica na tretje mesto. Po tretjem skoku si Grlic opomore

polčasu zabije BSK še pet golov, in sicer v 23. min. šurdonja, v 25. min. Stevović, v 27. min. šurdonja, v 40. min. Moša Marjanović in tri min. pred koncem Tirnančić iz off side pozicije.

V drugem polčasu postavi Vujadinović v 3. min. na 7:1, v 38. min. pa Marjanović končni rezultat 8:1. Slabo je sodil g. Jolič.

Slavija (O) : Hajduk 1:0

Osijek, 30. julija. Današnja prvenstvena tekma med domačo Slavijo in Hajdukom je končala z incidentom ter jo je moral zagrebški sodnik Rosenfeld prekiniti.

Do 30. minute je bil Hajduk v večki premoči. Njegova igra je bila lepa; zlasti je ugajalo njegovo precizno podajanje. Toda Hajdukovci niso mogli zabiti nobenega gola, ker so streljali iz nemogočih situacij. V 30. min. zabije Flam iz dveh metrov gol, kar so streljali iz nemogočih situacij. V 30. min. zabije Flam iz dveh metrov gol, kar so streljali iz nemogočih situacij. V 30. min. zabije Flam iz dveh metrov gol, kar so streljali iz nemogočih situacij.

Ostale nogometne tekme

Celje: Vojaški team 39. pešpolka : SK Celje 5:3 (4:1). Prijateljska tekma. Celje je nastopilo nekoliko oslabljeno, vendar pa je zmaga vojakov zaslužena; odlikovali so se zlasti z lepimi kombinacijami.

Split: Split : Viktorija (Zagreb) 3:1 (2:1). Klasifikacijska tekma za vstop v nacionalno ligo. Viktorija torej izpade.

Novi Sad: Jugoslavija : Vojvodina 2:1 (2:0).

Lvov: Pogon : Hakoah (Dunaj) 2:0 (1:0).

Celovec: Austria (Celovec) : GAK 5:2 (0:0).

Berlin: Hertha : Tennis Borussia 2:2.

Sele s tretjim mestom: 1. Hribar 1:23.2, 2. Kramar 1:31.2, 3. ever 1:32.1. Da se preizkuša seniorska stafeta 4x200 m prosto, so se plavalci razdelili v dve stafeti 2x200 m. Zmagala je kombinacija Zirovnik — Fritsch v času 5:14.6 pred parom Michalek — Jesih, ki je dosegel 5:19.8. Stafeta 4x200 m bi torej plavala 10:34.4, to je čas, ki ga Ilirija na tej progi dcelej še ni dosegla in ki ji v državnem prvenstvu zagotavlja dober placement.

Juniorji, subjuniorji in začetniki Ilirije so nabo postavili štiri stafete po 4x50 m prosto, ki so dosegle prav dobre povprečne čase. Tu je dovolj provrstne a materijala!

Na 50 m za juniorje je Petrovič dosegel svoj letos najboljši čas z 29.2, drugi je bil Šerbec v 30.7, tretji Fetič 31 in Lenard četrti.

Tudi drugi rekordni polčas Ilirijanskih plavalcev je odlično uspel: na 3x50 m mešanoo so v postavi Babinec — Lamoret — Groschel postavile rekord z 2:04.8 in s tem izboljšale starega (Victoria, Sušak, v 2:08.2) za celih 3.4 sekunde!

Pred glavno vater-polo tekmo so na krajšem igrišču igrali Ilirijanski novinci. Dasi trenirajo vater-polo komaj tri tedne, so pokazali že precejšnje osnovno znanje ter doeti razumevanja igre!

K tekmi proti Iliriji je Hašk nastopil v zelo močni postavi. Poleg prav dobrega Ing. Maleševića v голу so v polju igrali trije krasni vsežaka formata: blivši igrač Juga in državni reprezentant Zakarija, ovsli igrač Jadrana in večkratni internacionalca Mirko Mirković ter znani Jugov plavalec in vaterpolist, državni vrvak in rekorder Marbo Bibica, ki študira v Zagrebu in nastopa v prijateljskih tekmah za Haško. On je bil duša moštva. Igral je za tati, dočim je Mirković samo čakal pred golom na žoge od zafaj, ki jih je nato vehementno zabijal, dokler ga n' Fux postavil na hladno — v drugi polovici ni dal nobenega gola več! Zakarija, ki je nastopil kot rekormalec, skoro ni bilo opaziti.

Gostje so vodili že s 3:0, s 3:1 je končali prvi polčas. Ilirija je v drugem polčasu, ko so gostje precej popustili in so zaradi izkučutev par minut igrali samo s šestimi igralci, izenačila in postavila končni rezultat s 5:3.

Midno Ilirijansko moštvo, ki odpotuje v sredo na državno prvenstvo v Split, je v drugem polčasu zaigralo prav dobro, dočim se v prvem ni moglo znajti. Kot nevaren strelac se je izkazal Petrovič, ki je iz dokaj težkih pozicij dal dva gola. Izrazito slabe točke v moštvu ni bilo, je Vrankar je v začetku Mirkoviču dovoljeval preveč prostosti, zaradi česar so padali goli za Hašk.

Sodnik G. Kramarčič je bil napram gostom meotoma preostrog in preradodaren z izkučutevami, imel pa je igro popolnoma v rokah.

Viktorija (Sušak) : Ilirija

Nocoj ob 21. na kopališču Ilirije. Za nastop plavalcev suške Viktorije vlada v Ljubljani največji interes. Bo pa tudi res to kvalitativno najboljša letošnja prireditve, saj je zelo verjetno, da bodo na vseh progah postavljeni novi jugoslovenski rekordi!

Prva točka programa je 100 m prosto. Za Viktorijo bo plaval Golob, drugi plavalec ni znan — za Ilirijo pa Fritsch in Lavrenčič. Pričakovati je zmaga Fritscha, saj jo je spravlil v žep tudi na Sušaku v času 1:03.2, ki je enak državnemu rekordu. Veliko vprašanje je na tej točki Lavrenčičev placement.

Sledi 400 m prosto. Za Viktorijo Mini in Panjković, za Ilirijo Jesih in Michalek. Sigurna zadeva Minijeva, ki bo rekordno marko gotovo potisnila občutno navzdol. Drugo in tretje mesto bo pripadlo bržkone Ilirijanom.

200 m prosto bo borba na življenje in smrt med Grkiničem (Vict.) in Hribarjem (I.). Na Sušaku je Grkinč zmagal z minimalno razliko, bo Hribarju uspel revanš? Vsekakor pa bo padel državni rekord gotovo za par sekund.

Kot vmesna točka bodo dame Ilirije skušale rušiti rekord v stafeti 4x100 m prosto. Vzpričo izborne forme, ki so jo naše plavalčice pokazale v sobotni tekmi proti Haški, je pričakovati tu izdatnega presenečenja!

Na 200 m hrbtno se sreča stari rutiner in državni reprezentant Marčeta z rekorderjem Zirovnikom. Zelo verjetno je, da bo tudi tu postavljena nova marka.

Plavalci Haška v Ljubljani

Na hitro roko pripravljeno in organizirano gostovanje vaterpolistov zagrebške Haške je prineslo Iliriji popoln sportni uspeh. Saj izkazuje bilanco prireditve kar tri nove državne rekorde in zmago v vaterpolu nad dosti močnim protivnikom.

Po plavanju novink, ki so se rekrutirale iz plavalnih tečajev Ilirije, v katerem je na 50 m v lepen prsnem stilu zmagala mnogobojnačica Tomazičeva, so se dame Ilirije spravile rušiti državni rekord v stafeti 4x50 m (2:33 Victoria, Sušak) in postaviti novega v 5x50 m prosto. Polizkus je uspel sijajno! Stafeta v postavi Lamoret — Groschel — Brađač — Tavčar je plavala 2:26 in zboljšala stari rekord za celih 7 sekund, postava Lamoret — Groschel — Brađač — Tavčar — Lavrenčič Gelja pa je s 3:09.2 postavila na 5x50 m novo marko!

V plavanju na 100 m preno, ki je bilo izbirno plavanje za sestavo mešanih stafet, je sigurno zmagal Hribar. Dočim se je moral stari rutiner Sever zadovoljiti

Davisov pokal gre v Anglijo

Pariz, 30. julija. AA. Na prvi današnji tekmi je Cochet v silno napeti in ostri borbi porazil angleškega prvaka Austina v petih setih in postavil razmerje na 2:2. Toda Merlin ni bil kos Perryju; čeprav se je ogorteno branil, je moral naposled po štirih setih priznati Angleževu premoč. Tako je Anglija letos premagala Francijo in odnesla s seboj čez Rokavski preliv Davisov pokal, ki je bil od leta 1927 nepretrgoma na obalah Seine.

SK Ilirija (Table tenis). Danes ob 20.30 važna seja sekcijanskega načelstva. (Nogometna sekcija — old boys). Danes ob 18 trenin na dva gola.

